

Krisztina Tóth

V sredo opoldne

Dimitrij vso pot ni črhnil niti besede. Med nogi je spravil velikansko culo in spal z odprtimi očmi. Domna, njegova žena, in oba otroka so ostali doma, pri sorodnikih, vendar so Dimitriju obljubili, da bodo v treh mesecih pripeljali tudi njih. Nakis, ki je dremuckal poleg njega, še ni imel družine, četudi je bil star že več kot petindvajset let. On je v Kastoriji pustil tri sestre in stare starše. Na platoju jih je sedelo vsega skupaj osem. Blizu meje so jih dohiteli štirje tovornjaki, ki pa so se zatem spet porazgubili. Na tovornjaku ni bilo nobenega otroka, od dveh malčkov so se poslovili že pri Prespanu.

Vsi so bili umazani, ušivi, paketi pa blatni od dolge poti. Hrana jim je pošla, s tobakom je bilo treba varčevati. Ponoči so skušali spati, čez dan so opazovali polja. Svet ni bil slab, koruza je zrasla visoko, in grozdje je lepo zorelo.

Zadnje dni je deževalo, kar naprej je trkljalo po platnu. Ponjava jih je delno zaščitila, obleke pa so se jim navlažile. Nakis si je obrnil plašč na notranjo stran in iz zmečkanih gub pobiral uši. Stari Mihalis ga je gledal in nenehno zmajeval z glavo, kot da se je navzel ritma Tatre.

Za dežjem je na planini napočilo zatohlo, toplo vreme, oblačila so se sušila in skupaj s hlapljivimi telesi začela zaudarjati. Bližali so se cilju, ki ga niso poznali. Sonce je sijalo, podmolklo, od strani, na ovinkih jih je dodobra stresalo. Glave so bile vse težje, od gladu, zaradi neprespanosti in izpušnih plinov.

Bilo je okrog poldneva, ko so zavili proti glavnemu trgu malega mesta. Hiteli so mimo nenavadnih napisov v tujem jeziku. Grki so občudovali mesnico, z očmi pospremili veliko baročno cerkev in ženske, ki so bile videti povsem enake, ravnodušne. Domačini, ki so hiteli čez trg, so se iz strahu ustavljali in sumničavo premerjali sovjetski tovornjak, že tretjega v istem dnevu. Izčrpani moški so mežikajoč pogledovali izpod ponjave, nihče jim ni dal znaka, da lahko izstopijo.

Končno se je pojavil moški v zelenem plašču in z dolgim, vpijočim glasom govoril s šoferjem. Nobeden od njiju ni znal dobro rusko, tako da sta se sporazumevala tudi s pomočjo kazanja in s poudarjanjem pomembnejših besed.

Ognila sta se puhtečemu tovarnjaku in z rokami dajala znamenje, gremo, gremo, vsi dol.

Potniki so se zvlekli s tovarnjaka, stali so s svojimi culami, potem pa negotovih korakov krenili za moškim v zelenem plašču. Prečkali so trg, odhiteli mimo žensk, ki so zijale skozi trgovino, nakar so jih privedli na dvorišče, posuto z gramozom.

Nekje zdaj je na prišleke razjarjeno lajal pes, dokler ni zarjul nanj dolgonoji fantalin. Od tam je oni samo še dromljal in mežikal. Kdo bi vedel, od kod se je na šolskem dvorišču znašel takšen izrodek, in vprašanje je, kam so izginili učenci.

Tudi sicer je bilo mestece videti kot izumrlo, tavajoči domačini so bili zmedeni, kot da sploh ne bi bili iz tega mesta.

Kateri dan je danes? je nenadoma vprašal Joannis.

Sreda. Sreda opoldne, je odvrnil Marku, ki že nekaj dni ni odprl ust, a je, pripravljen na skok, budno opazoval, napenjal oči, ki jih je potegnil skupaj. Štel je dneve, štel mejne prehode, potem pa s premikajočimi ustnicami preštel polja in tobak, kolikor ga je ostalo. V mislih je izračunal tudi, koliko bratrancev je imel, in prištel še tiste, ki so že pomrli.

Zdajle je sreda opoldne, je mrko ponovil.

Nakis je stekel nazaj k vhodnim vratom, hotel se je prepričati, ali je tovarnjak že odpeljal, vendar mu je zabuhli moški zaukazal, naj se vrne in se pridruži drugim. Prtljago so pustili na dvorišču in se napotili v telovadnico.

Povsod po tleh so že ležali Grki, v glavnem neznani. Mihalis je prepoznal moškega s sivo brado, rojaka, ki je bil starejši tudi od njega. Klicali so ga Zeys, prispel je istega dne, zjutraj. Povedal je, da se umiti še ni bilo mogoče, medtem ko so vodo že delili, in da ne ve, ali bodo smeli ostati tu ali bodo morali kreniti naprej. Večina se je trudila, da bi se namestila kar najudobneje tudi za čez noč. Vstopil je moški ozkih oči in jih začel ogovarjati v madžarščini. Zabuhli je medtem izginil.

Nihče ni razumel, kaj želi, vprašujoče so zrli v štiridesetletnika, v tipa s širokim obrazom. Njegov glas je bil za spoznanje milejši, bolj neodločen, toda sestradani potniki so opazili samo to, da je vznemirljen, ne pa tudi tega, da skriva zadrego. Govoril je s hreščečim glasom, dolgovezil, potem pa pokazal, naj se postavijo v vrsto. Pobrli so se s

svojih mest, prav, so si dejali, zdaj bomo tudi mi dobili svojo vodo, in četa je bila pripravljena.

Moški jih je odvedel skozi dolgo betonsko poslopje, na zidovih so bile naslikane šolarke v krilih in kmetje, ki so se priklanjali. Na sredini so bile dolge lesene mize, potisnjene druga k drugi, niso pa bile pogrnjene.

Posedli so na klopi, drug za drugim, sneli kape.

Potem pa se ni zgodilo nič. Sedeli so, držali kape v rokah in se ozirali proti kuhinji. Skozi motno steklo je od časa do časa pokukala katera od prestrašenih žensk v belih haljah, nobena od njih pa ni stopila prednje. Ko so takole sedeli že kakih trideset minut, pa tudi voda še ni prispela, se je dvignil Marku in se odpravil proti vratom. Četudi njegova hoja ni bila izzivajoča, ga je Dimitrij prijel za roko in se mu zazrl v oči. Marku se je mirno usedel na svoje mesto in vsi so buljili v vrata.

Kmalu se je pojavila pegasta ženska nizke rasti in po mizi razporedila nekaj plastičnih vrčev z ustniki, v njih pa nekakšno rdečo tekočino. Kozarcev pa tudi tokrat ni prinesla. Mihaljs je povohal tisto v vrčku in nekaj povedal. Čakajoči so v en glas zamomljali ...

Ni vino.

Medtem so prispeli tudi barvasti plastični kozarci in iz njih, kot da bi jim bilo nerodno, so potem srebali malinovec.

Bil je židek, nenavadnega okusa, žejo pa je kljub temu nekoliko omilil. Mnogi so prilili vode, ki so jo dobili iz pipe pri umivalniku ob zidu.

Medtem je minila nova polovica mučne ure in pojavila se je suhljata ženska z naglavno ruto ter po mizah hrupno razporejala vilice in plastične krožnike. Ni dvignila pogleda, nikomur ni rekla niti besede, tudi tedaj ne, ko ni mogla doseči česa pri mizi, jedilni pribor s prtički je odložila kar na sredino mize. Kmalu zatem sta se pojavili že omenjena ženska s pegami in starejša, debela ženska iz kuhinje; med podrsavanjem sta privlekli velikansko aluminijasto posodo. Potem še drugo, podobno. Položili sta ju narazen, eno na en konec mize, drugo na drugega.

Moški so se začeli počasi premikati, čakali so vsak svoj obrok.

Toda ženski jim nista postregli – kar odšli sta nazaj skozi bela vrata in nato od tam opazovali, kako in kaj bodo gostje počeli. Vsi so samo čakali, nekaj časa, potem pa se je dvignil Nakis in pokukal v posodo.

Testenine.

Delila sta dva, po eden na vsaki strani mize. Najprej starim ljudem, potem ostalim. In ko sta se ravno hotela lotiti posla, se je spet prikazala omenjena sloka ženska z naglavno ruto, ki je bila prinesla krožnike. V rokah je držala zvrhani skledi nečesa, ju sunkoma odložila vsako na enem kraju mize in spet oddrsala.

Nosila je cokle, bele nogavice do gležnjev, kot medicinska sestra. V skledah je bil sivkast prah, kdo bi vedel, komu ali čemu je bil namenjen.

Nekateri so se spravili nad testenine, drugi pa še čakali meso.

Nakis si je ogledoval prah. Kupček ga je razdrobil med prsti.

Pepel.

Z njim bo najbrž treba pomiti posodo, je porekel Markus.

Na drugem koncu se je Dimitrij sklonil nad skledo in povohal.

Zemlja, jih je pomirjal z resnim obrazom.

Joannis je že pospravil vse testenine, ko sta vstopili ženski, pegasta in tista z naglavno ruto. Pegasta je kremžila svoj rdeči obraz, druga, višja, pa je s povišanim glasom začela nekaj pojasnjevati, kot da je malo jezna. Kazala je na sklede in kar naprej ponavljala eno samo samcato besedo, pri tem pa z roko kazala, kot da hoče goste kar pomesti iz hiše. Moški, zmedeni, so jo poslušali in se vprašujoče spogledovali. Ženska je zmajevala z glavo, se nenadoma odločila in začela, preden bi ji lahko to z rokami nad krožniki preprečili, posipavati testenine s prahom. Pegasta je na drugem koncu ravnala povsem enako in obe sta kaj kmalu opravili svoj posel. Na kratko sta se še ozrli, kot da sta izvršili ukaz, in ponovno odšli.

Nekaj časa je bilo vse tiho, nato se je oglasil Dimitrij:

Z zemljo sta jih posipali.

Zemljo, da jih ne bi mogli pojesti, je poletelo vzdolž mize.

Marku je tleskoma odvrigel vilice in se besno zazrl predse, vsi drugi pa so svoj odmerek v glavnem razočarani opazovali.

Nočejo, da bi ostali tu, je porekel Joannis. Ponižali so naša življenja.

Dimitrij je bil tako zelo lačen, da bi testenine najraje snedel, pa četudi z zemljo vred, vendar se je zadržal in čakal na odločitev drugih.

Dvignimo se in pojdemo! je Nakis stiskal svojo kapo nad mizo.

Predlog ni vžgal enako pri vseh, tople hrane že več dni niso niti videli ...

Naposled se je dvignil stari Zeys, pograbil krožnik in se vzravnano odpravil mimo zidu. Mislili so, da jih bo zavrgel ali pa vse kar lepo odnesel nazaj v kuhinjo.

Zgodilo pa se je drugače. Postavil se je zraven emajliranega zidu, poveznil svojo veliko zgubano roko na krožnik in začel spirati testenine. Črna zemlja se je spirala, kmalu so ostale samo še narezane testenine. In dvignili so se potem tudi drugi Grki, po vrsti odšli k zidu in prav tako sprali svojo hrano. Potem so vzravnanih hrbtov znova sedli na svoja mesta. Kuhinjsko osebje jih je opazovalo, šepetali so, nihče si ni upal stopiti prednje.

Grki so jedli in se posvetovali. Lakota je pojenjavala in z njo tudi grenkoba v njih. Vstali so in se povsem tiho odpravili skozi telovadnico.

Ko je prišel zeleni zabuhlež, so se Grki že postrojili, opozorilno, oprtani s culami.

Debela ženska iz kuhinje je pridvela ven, odcukala zabuhleža in mu vsa v grozi kazala tisto v umivalniku.

Umivalnik je bil poln rezancev, v odcejevalniku pa, zdelo se je tako, masten pepel, v resnici pa je bil mak, ki je odtok povsem zamašil.